

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Gelders Archief
t.a.v. de heer dr. F.J.W. van Kan
Westervoortsedijk 67-D
6827 AT Arnhem

Media en Creatieve Industrie

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

L.P. Breevaart
T +31 6 15 03 82 56
l.p.breevaart@minocw.nl

Onze referentie

1364587

Uw brief van

18 december 2017

Datum **15 JUNI 2018**

Betreft Uitbreiding e-dienstverlening Regionale Historische Centra

Geachte heer Van Kan,

Hierbij geef ik u mijn antwoord op uw brief namens de Regionale Historische Centra (RHC's) van 18 december 2017. Deze brief behandelt de resultaten van de inventarisatie door de RHC's van behoefte en urgentie ten aanzien van de diensten uitplaatsing en doorlevering.

Allereerst wil ik u mijn excuses aanbieden voor de lange periode die is verlopen tussen uw verzoek en mijn beantwoording. Uw verzoek is tevens aanleiding geweest tot een langere reflectie op de gevolgen van de digitalisering en de belangen en verantwoordelijkheden die hierbij een rol spelen. Ook dank ik u voor de inventarisatie die de RHC's op verzoek van de directeur Media en Creatieve Industrie als opdrachtgever van de Serviceorganisatie Nationaal Archief hebben gemaakt van de behoefte aan de diensten uitplaatsing en doorlevering. In het vervolg van deze brief kom ik hier op terug.

In deze brief wil ik allereerst stilstaan bij de gevolgen van de digitalisering en de verschillende afwegingen die hierbij een rol spelen. Hierbij betrek ik het archiefbestel en in het bijzonder de positie van de RHC's alsmede de kansen die ik zie voor een sterke RHC-functie. Tot slot ga ik in op uw inventarisatie en de gevraagde uitbreiding van de e-dienstverlening door de RHC's. Tevens ga ik daarbij in op de grenzen die ik voorzie aan de eerdere gedachte van opschaling, waar wij gezamenlijk een oplossing voor moeten zoeken.

Digitalisering en gevolgen

Er is alle aanleiding om uw verzoek in bredere context te bekijken. De digitalisering van de overheid stelt nieuwe eisen aan de omgang met overheidsinformatie om te zorgen dat deze duurzaam wordt bewaard en beheerd, vindbaar en toegankelijk is. Er ontstaan nieuwe werkprocessen in organisaties en hybride werkvormen, dit alles in een overgangssituatie.

Deze ontwikkeling betekent tevens dat het Rijk zich moet bezinnen op zijn aandeel in de RHC's. Immers, archieven van in de provincie gevestigde organen van het rijk of van de overheidsorganen, waarvan de functies zich niet over het gehele rijk uitstrekken of hebben uitgestrekt, worden digitaal in feite ondergebracht in het e-depot van het Nationaal Archief.

De vraag laat zich stellen, welke rol blijft voor de bestaande rijksarchiefbewaarplaatsen in de hoofdstad van elke provincie die als zodanig wettelijk zijn vastgelegd en inmiddels onderdeel zijn van een RHC.¹ Dit punt vergt zorgvuldige afweging en wordt meegenomen in de voorgenomen modernisering van de Archiefwet.

Voorts worden collecties meer en meer verbonden via digitale netwerken. Het fysiek bundelen van collecties is niet meer nodig en doet onder voor de mogelijkheden van een digitaal netwerk. Er ontstaan nieuwe, digitale mogelijkheden om verbindingen tussen beherende organisaties en hun collecties te leggen en om aan de vraag van het publiek naar digitale beschikbaarheid te kunnen voldoen. In de nationale strategie van het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE) is dit nader beschreven.² Dit betekent voor organisaties die erfgoedcollecties beheren een bezinning op hun positie in een snel bewegend speelveld.

Bijzonder aspect van de RHC's is de deelname van het Rijk in een publieke samenwerking op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR), waar deze regelingen primair bedoeld zijn om gemeenten, provincies en waterschappen onderling samen te laten werken in publiekrechtelijk verband. Hoewel ik de overwegingen die hiervoor indertijd zijn gemaakt begrijp, is de digitalisering voor mij nu mede aanleiding om te bezien welke vorm van samenwerking het doel het beste dient. De mogelijkheid van flexibiliteit is voor mij een overweging, naast het terugdringen van bestuurlijk en ambtelijk verkeer dat wellicht niet altijd nodig is of langs andere weg kan plaatsvinden.

Dit alles betekent dat uittreden door het Rijk uit de gemeenschappelijke regelingen op termijn een reëel perspectief vormt. Uiteraard ben ik mij bewust dat de RHC's ook vele kilometers aan papieren archieven beheren, collecties die niet van de ene op de andere dag een andere plek of beheerder kunnen krijgen. Niettemin lijkt het mij geboden om bij de digitale ontwikkelingen het langetermijnperspectief leidend te laten zijn voor het denken over de RHC-functie.

Een sterk RHC

Het voorgaande betekent echter niet dat het RHC voor mij een afgesloten hoofdstuk van het archiefbestel vormt, integendeel. RHC's kunnen in mijn visie een ondersteunende of zelfs prominente rol in de digitale transitie van de archief- en informatiesector spelen. Een sterk RHC kan andere overheden stimuleren werk te maken van de begrippen duurzame toegankelijkheid en open overheid. Bovendien kunnen RHC's vanuit een actieve positie in een netwerk samen met andere instellingen de toegang tot ons cultuurgood verbreden. Naast een herkenbare positie zie ik het beschikken over een e-depot waarop decentrale overheden en erfgoedorganisaties kunnen aansluiten als een belangrijke factor van slagen. Dit alleen is echter niet genoeg. Hierbij komt kennis van duurzame toegankelijkheid, onderliggende principes en informatiesystemen en het vermogen om over systemen en randvoorwaarden aan archiefvormers voorlichting en advies op maat te geven. Dit houdt tevens terdege kennis in van wat wordt gevraagd.

¹ Archiefwet 1995, art. 26.

² Vergaderjaar 2014-2015, Kamerstukken 32 820, nr. 135.

Bij RHC-ontwikkeling dienen overigens plaatselijke en regionale dynamiek leidend te zijn. Ontwikkeling van dergelijke netwerken kan vanuit Den Haag misschien worden gewenst, maar niet gestuurd.

Onze referentie
1364587

Uitbreiding e-dienstverlening

Komende jaren liggen er grote uitdagingen voor de RHC's. Dit geldt zowel bij de digitale transitie van de overheid, het duurzaam toegankelijk maken van overheidsinformatie, het verbinden van collecties, verwerven van nieuwe kennis en verkennen van nieuwe markten als bij het vinden, uitbouwen of bestendigen van een positie in de eigen omgeving. Met u ben ik van mening dat uitbreiding van de mogelijkheid tot e-dienstverlening, die berust op het e-depot van het Nationaal Archief, kan bijdragen aan de versterking van de positie van het RHC. Hoewel nog verkennend, biedt de gemaakte inventarisatie hiertoe een eerste inzicht.

Ik zie dan ook voldoende aanleiding dat deelnemers in de gemeenschappelijke regelingen de mogelijkheid krijgen om gebruik te maken van de dienst uitplaatsen, geleverd door het Nationaal Archief. Dit geldt echter niet voor de dienst doorleveren, aangezien hiermee de grenzen van mijn eigen verantwoordelijkheid te ver worden opgerekt en er een onduidelijke vermenging van rollen ontstaat.

Hiermee stuiten we in mijn ogen echter tegelijkertijd op de grenzen van wat tot op heden werd aangeduid met het begrip opschaling, in het bijzonder met betrekking tot het e-depot van het Nationaal Archief. Het is de vraag of opschaling langs deze weg aan de RHC's uiteindelijk voldoende mogelijkheden zal bieden om aan de specifieke vraag van archiefvormers en potentiële klanten te voldoen. Deze vraag kan van geval tot geval sterk verschillen en hierin is nog veel ontwikkeling te voorzien.

Om deze reden wil ik dan ook graag dieper met u verkennen langs welke weg RHC's het beste in staat kunnen worden gesteld om aan de potentiële vraag te voldoen. Tegelijkertijd zie ik dit als een gelegenheid om een meer diepgaand gesprek te voeren over de toekomstige rol van de RHC's en de RHC-functie, zowel over de hele linie als op individueel niveau. Immers, de RHC's zijn onderling lang niet gelijk wat betreft samenstelling en omgeving.

In eerste instantie zie ik dit als een gesprek dat de RHC's zelf aangaan, zowel onderling als met hun omgeving. Als verantwoordelijke bewindspersoon voor het archiefbestel ben ik van harte bereid om dit gesprek te stimuleren. Een aantal elementen van dat gesprek heb ik hierboven reeds genoemd.

Toekomst

Met deze brief roep ik dan ook de RHC's op om zowel gezamenlijk als individueel een onderbouwde visie op hun toekomst te geven. Deze gaat over de positie in de regio('s), mogelijke (nieuwe) samenwerkingspartners, de aansluiting tussen vraag en eigen aanbod alsmede kennis van een zich snel ontwikkelende en veranderende markt en omgeving. Zonodig worden nieuwe grenzen getrokken of oude verwijderd. Op onderdelen zal het beeld per RHC verschillen. Dit gesprek betekent tevens een aanmoediging om op zoek te gaan naar nieuwe deelnemers. Dit proces dient regionale worteling en versterking van financieel draagvlak en leidt tot vermindering van de afhankelijkheid van rijksfinanciering. Dit kan ook leiden tot - bijvoorbeeld - fusiebewegingen met andere

gemeenschappelijke regelingen buiten de bestaande huidige RHC's, waarbij oud in nieuw opgaat.

Onze referentie
1364587

Voorzover dit gesprek gaat over een duurzaam en bestendig model (voorheen de 'opschaling' genoemd) dat werkelijk toereikend is en waarmee RHC's een passend aanbod aan archiefvormers kunnen realiseren, zal het Nationaal Archief hiervoor in nauw overleg met u bouwstenen leveren.

Tot slot

De RHC's hebben sedert hun start vanaf de jaren 90 van de vorige eeuw laten zien, dat zij een belangrijke publieksfunctie vervullen bij het ontsluiten van overheidsinformatie en als cultuurcentrum van stad en streek. De uitdaging is om ook in het digitale tijdperk een rol van betekenis te blijven spelen, in oude of in nieuwe jas. Ik ben ervan overtuigd dat de RHC's deze uitdaging van harte aan willen gaan.

Met vriendelijke groet,
de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media,

Arie Slob